

Característiques psicològiques relacionades amb l'esport: diferències entre esportistes amb discapacitat i sense

Sergio Barbosa-Granados¹ , Haney Aguirre-Loaiza^{2*} , Jaime Arenas-Granada³ ,
Ángela Urrea-Cuéllar⁴ , Ricardo Hernández Roldán⁵ , Jhon Quiñonez⁵ ,
Jeison Parra-Tijaro⁶ , Laura Herrera-Agudelo⁷ i Jonathan Nanez²

¹ Universitat Cooperativa de Colòmbia, Pereira (Colòmbia).

² Universitat Catòlica de Pereira, Pereira (Colòmbia).

³ Politécnic Colombià Jaime Isaza Cadavid, Medellín (Colòmbia).

⁴ Universitat San Buenaventura, Cali (Colòmbia).

⁵ Institució Universitària d'Envigado, Envigado (Colòmbia).

⁶ Universitat de Barcelona, Barcelona (Espanya).

⁷ Universitat de Manizales, Manizales (Colòmbia).

Citació

Barbosa-Granados, S., Aguirre-Loaiza, H., Arenas-Granada, J., Urrea-Cuéllar, Á., Hernández Roldán, R., Quiñonez, J., Parra-Tijaro, J., Herrera-Agudelo, L., & Nanez, J. (2024). Características psicológicas relacionadas con el deporte: diferencias entre deportistas con discapacidad y sin discapacidad *Apunts Educación Física y Deportes*, 156, 19-29. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2024/2\).156.03](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2024/2).156.03)

Editat per:

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Institut Nacional d'Educació
Física de Catalunya (INEFC)

ISSN: 2014-0983

*Correspondència:

Haney Aguirre-Loaiza
haney.aguirre@gmail.com

Secció:

Ciències humanes i socials

Idioma de l'original:

Anglès

Rebut:

21 d'agost de 2023

Acceptat:

16 de gener de 2024

Publicat:

1 d'abril de 2024

Coberta:

Ciclista de muntanya gaudint
de la natura i l'aire lliure.
© Adobe Stock. Delcio F/
peopleimages.com

Resum

L'estudi dels esports adaptats i de la psicologia de l'esport ha adquirit una gran importància, tant per al públic en general com per a la comunitat científica. Tot i així, hi ha un nombre limitat d'estudis que comparin les característiques psicològiques dels esportistes amb discapacitat (EAD) i els esportistes sense discapacitat (ESD). Els objectius d'aquest estudi eren: (1) comparar les característiques psicològiques entre EAD i ESD; i (2) analitzar la competència esportiva (inexperts davant experts) i el tipus d'esport (individual davant esports en equip). Es va fer un estudi quantitatiu amb un disseny associatiu-comparatiu, en el qual van participar 200 esportistes d'ambdós sexes ($M_{\text{edat}} = 28.6 \pm 10.2$). Del total de participants, 88 eren EAD ($M_{\text{edat}} = 34.7 \pm 10.7$) i 114 eren ESD ($M_{\text{edat}} = 23.8 \pm 6.6$). Els resultats, obtinguts mitjançant ANOVA factorial, van revelar que els EAD estan més motivats i mostren una millor cohesió d'equip en comparació amb els ESD. Les conclusions es van mantenir fins i tot tenint en compte la competència i el tipus d'esport. Aquests resultats contribueixen a conscienciar sobre les opinions esbiaixades o estereotipades i a promoure una participació esportiva més gran dins de la comunitat d'EAD. En conclusió, hi ha diferències en la motivació i la cohesió d'equip en favor dels EAD.

Paraules clau: cohesió d'equip, competència, pluridiscapacitat, psicologia de l'esport.

Introducció

Els Jocs Paralímpics han rebut una cobertura mediàtica més àmplia que en anys anteriors, però hi continua havent llacunes que dificulten la participació de les persones amb discapacitat en activitats físiques i esportives (Burns et al., 2019; Smith et al., 2016). En relació amb el corpus d'estudis realitzats sobre esportistes sense discapacitat, són pocs els estudis que s'han dut a terme en diverses disciplines científiques sobre la interacció de les persones amb discapacitat, dins del context de l'activitat física i l'esport. La psicologia de l'esport és una àrea que ha rebut una atenció relativament baixa (Burns et al., 2019; Martin et al., 2020; Smith et al., 2016). Si bé hi ha alguns estudis pioners sobre la psicologia de l'esport i les persones amb discapacitat (Henschen et al., 1992; Sherrill, 1990; Sherrill i Rainbolt, 1988), el panorama actual està marcat per una tendència prometedora. La perspectiva actual és encoratjadora, gràcies a l'auge de la recerca dedicada a la intersecció entre l'esport i les persones amb discapacitat (Marín-Suelves i Ramon-Llin, 2021).

Les persones amb discapacitat solen practicar esports per fomentar els vincles socials i gaudir de més oportunitats de socialització (Aitchison et al., 2022). Alguns estudis previs han indicat que la participació en esports adaptats s'associa a una millora de la qualitat de vida i de la identitat com a esportista (Groff et al., 2009), fet que ajuda a combatre els estereotips negatius lligats a la discapacitat (Kittson et al., 2013). Així mateix, l'entorn esportiu facilita les connexions socials i la integració, la qual cosa condueix a una sensació de llibertat i a un canvi de paradigmes respecte als estereotips actuals (Aitchison et al., 2022; McVeigh et al., 2009). Hi ha altres beneficis importants, com la millora del nivell general de salut i benestar (Aitchison et al., 2022). Per exemple, les persones amb discapacitat que practiquen esport, independentment del seu nivell competitiu, manifesten una millor qualitat de vida en comparació amb les que no en practiquen (Groff et al., 2009). A més, la pràctica esportiva es relaciona amb una reducció dels símptomes de canvis d'humor, ansietat i depressió en comparació amb els símptomes de persones amb discapacitat que no fan esport (Tasiemski i Brewer, 2011). L'esport exerceix un paper en el foment de l'autoconfiança, l'autoestima i el desenvolupament de competències (Smith i Sparkes, 2012), i promou les estratègies d'afrontament i la resiliència (Lins et al., 2019).

Fins ara, s'han identificat nombrosos efectes beneficiosos de la participació en esports. No obstant això, l'índex de la participació esportiva és significativament inferior entre les persones amb discapacitat respecte a les persones sense discapacitat (Zhang et al., 2021). La baixa participació en esports per part de les persones amb discapacitat es pot atribuir a les diverses barreres a què s'enfronten. Aquestes barreres inclouen factors com la falta de temps o motivació, les condicions meteorològiques desfavorables, el suport inadequat dels companys, les actituds socials negatives,

l'accés limitat a la informació sobre oportunitats per fer esport, els problemes secundaris que comporta el dolor físic i les limitacions per motius de salut, els obstacles estructurals de l'entorn, la falta d'adaptació dels equips i instal·lacions esportives, els problemes de transport, els habitatges inaccessibles i la falta de suport qualificat de professionals de les ciències de l'esport, entre d'altres (Jaarsma et al., 2014).

Hi ha diversos models teòrics que proporcionen marcs explicatius per comprendre els nivells de participació i les barreres a què s'enfronten les persones amb discapacitat en l'esport (Martin et al., 2020). Per exemple, el model mèdic se centra en l'individu i considera la discapacitat una "malaltia" o una afecció mèdica. En canvi, els models socials posen l'èmfasi en el paper de l'entorn. Aquests models reconeixen múltiples determinants socials, mentre resten importància als factors personals. En aquest context, el model sociorelacional proposa que tant els factors mèdics (individuals) com els socials poden coexistir i influir en la participació en activitats físiques o esportives de les persones amb discapacitat (Thomas, 2004). Així doncs, el model sociorelacional suggereix que la combinació de factors pertanyents al model mèdic i social conforma i integra les situacions de la vida real (Martin et al., 2020).

Ateses les qüestions que s'han esmentat, l'esport serveix de model de referència per a la societat i té una importància significativa per a les persones amb discapacitat. Per tant, la psicologia de l'esport emergeix com un camp rellevant per dur a terme estudis dins d'un model sociorelacional integral (Martin et al., 2020). En aquest sentit, hi ha una interessant via de recerca que consisteix a estudiar les característiques psicològiques que influeixen en els factors individuals dels esportistes amb discapacitat (EAD) en el context de l'esport, la competició, l'experiència esportiva i les diverses formes d'associació (factors ambientals). És especialment interessant saber si hi ha diferències en les característiques psicològiques relacionades amb el rendiment entre els EAD i els esportistes sense discapacitat (ESD) (Hernández et al., 2021).

Les característiques psicològiques relacionades amb l'esport en ESD han estat àmpliament estudiades utilitzant diversos enfocaments metodològics (Arias et al., 2016). Així mateix, actualment s'observa un interès a examinar les característiques psicològiques distintives entre els esportistes d'elit i la resta d'esportistes (Mitić et al., 2021). Es creu que l'aplicació d'estratègies psicològiques específiques dins dels plans d'entrenament permet assolir alts nivells de rendiment durant les competicions esportives.

Per tant, es pot suposar que el conjunt de coneixements i estudis existents sobre les característiques psicològiques que presenten els ESD també es poden aplicar als EAD. Tot i així, aquest enfocament planteja dos problemes principals. En primer lloc, aquesta suposició podria ser plausible, ja que les competicions esportives comporten una gran exigència pel que fa a habilitats i trets psicològics. En conseqüència,

es pot plantejar la hipòtesi que, de mitjana, els EAD i els EAD comparteixen exigències físiques, tècniques, tàctiques i psicològiques similars, encara que dins de modalitats diferents. Els EAD participen en exigents cicles olímpics i tenen calendaris competitiu comparables a les exigències físiques i psicològiques a què s'enfronten els ESD. D'altra banda, el segon enfocament proposa que hi ha diferències en les característiques psicològiques entre EAD i ESD. Suggerim que es donen certes variacions hormonals i de comportament en els esportistes paralímpics (Paulo-Pereira-Rosa et al., 2020). Això es podria atribuir a les experiències úniques dels EAD (Smith et al., 2016). Partint d'aquesta perspectiva, un EAD no només s'enfronta a les exigències de la competició esportiva, sinó que també troba reptes diferents que van més enllà de la millora del rendiment (Blumenstein i Orbach, 2015). A més, els estudis revisats no han tingut en compte l'experiència esportiva dels participants ni el tipus d'esport que practiquen. En el present estudi, l'experiència s'operativitza com el nombre d'anys dedicats específicament a la participació esportiva a nivell competitiu dins d'una disciplina concreta.

En conseqüència, les implicacions pràctiques de les intervencions realitzades per psicòlegs de l'esport s'han d'adaptar al context dels EAD (Hanrahan, 2015). No obstant això, escassegen els estudis en psicologia de l'esport que comparin les característiques psicològiques i l'actitud cap a l'esport en mostres d'EAD en relació amb ESD, malgrat la seva importància significativa per dissenyar futurs estudis i fonamentar la pràctica professional (Gómez-Marcos i

Sánchez-Sánchez, 2019; Szájer et al., 2019). Per tant, hi ha una necessitat urgent d'investigar el comportament dels EAD, ja que aquesta investigació pot aportar informació valuosa sobre la iniciació esportiva, a més de la identificació i selecció de nous talents.

A partir de la nostra revisió de la bibliografia i del reconeixement de la importància de continuar explorant la recerca sobre els EAD, el nostre estudi persegueix dos objectius principals: 1. Comparar les característiques psicològiques (com ara el control de l'estrès, la influència del rendiment, la motivació, l'habilitat mental i la cohesió d'equip) entre EAD i ESD; 2. Analitzar la relació entre la competència esportiva (inexperts vs. experts) i el tipus d'esport (individual vs. d'equip) en relació amb les característiques psicològiques en EAD i ESD.

Metodologia

Disseny i participants

Es va fer un estudi quantitatiu no experimental. Hi van participar 202 esportistes: $n = 88$ EAD i $n = 114$ ESD. La selecció de la mostra es va fer intencionalment a diverses ciutats de Colòmbia (Medellín, Armenia, Manizales i Cali). Els voluntaris són representatius de 19 disciplines esportives. La informació sobre les variables sociodemogràfiques, el tipus de discapacitat i les variables esportives es troba a les Taules 1 i 2, respectivament.

Taula 1

Informació descriptiva relativa a les variables sociodemogràfiques i al tipus de discapacitat.

Variables sociodemogràfiques	EAD $n = 88$ (43.5 %)	ESD $n = 114$ (56.4 %)	Tots $n = 202$
Edat _(M±DT)	34.7 ± 10.7	23.8 ± 6.6	28.6 ± 10.2
Sexe			
Femení	16 (18.1)	29 (25.4)	45 (22.2)
Masculí	72 (81.8)	85 (74.5)	157 (77.7)
Tipus de lesió			
Lesió medul·lar	42 (48.3)		
Amputació	21 (24.1)		
Espina bífida	7 (8.0)		
Estatura baixa	4 (4.6)		
Hemiplegia dreta	1 (1.1)		
Trastorns de l'equilibri	1 (1.1)		
Displàsia de maluc	1 (1.1)		
Lesió musculoesquelètica	1 (1.1)		
Poliomielitis	2 (2.3)		
Hemiplegia esquerra	1 (1.1)		
Focomèlia	2 (2.3)		
Paraplegia espàstica	1 (1.1)		
Paràlisi del braç esquerre	1 (1.1)		
Esclerosi lateral amiotròfica	1 (1.1)		
Sense resposta	2 (2.3)		

Nota: EAD = Esportistes amb discapacitat, ESD = Esportistes sense discapacitat, edat = mitjana (M) i desviació típica (±). Les altres variables es presenten com a freqüències i percentatges (%)

Taula 2*Característiques esportives en esportistes amb discapacitat (EAD) i esportistes sense discapacitat (ESD).*

Variables relacionades amb l'esport	EAD n = 88 (43.5 %)	ESD n = 114 (56.4 %)	Tots n = 202
Experiència esportiva_(anys)			
< 1	7 (7.9)	0 (0.0)	7 (3.4)
1-2	18 (20.4)	18 (15.7)	36 (17.8)
3-4	21 (23.8)	35 (30.7)	56 (27.7)
5-6	7 (7.9)	14 (12.2)	21 (10.3)
7-8	11 (12.5)	16 (14.0)	27 (13.3)
> 9	24 (27.2)	31 (27.1)	55 (27.2)
Competència			
No experts (< 4 anys)	46 (52.2)	53 (46.4)	99 (49.0)
Experts (> 5 anys)	42 (47.0)	61 (53.5)	103 (51.0)
Esport			
Atletisme	21 (23.8)	24 (21.0)	45 (22.7)
Bàsquet	7 (7.9)	0 (0.0)	7 (3.4)
Bitlles	0 (0.0)	2 (1.7)	2 (0.9)
BMX	0 (0.0)	4 (4.3)	3 (2.3)
Escacs	4 (4.4)	0 (0.0)	4 (1.9)
Futbol sala	0 (0.0)	36 (31.5)	36 (17.8)
Halterofília	4 (4.5)	9 (7.8)	13 (6.4)
Handbol	0 (0.0)	7 (6.1)	7 (3.4)
Hapkido	0 (0.0)	24 (21.0)	24 (11.8)
Natació	11 (12.5)	0 (0.0)	11 (5.4)
Patinatge	0 (0.0)	2 (1.7)	2 (0.9)
Rugbi	9 (10.2)	0 (0.0)	9 (4.4)
Tennis	4 (4.4)	0 (0.0)	4 (1.2)
Tennis de taula	4 (4.4)	5 (4.3)	9 (4.4)
Tir	8 (9.0)	0 (0.0)	8 (3.9)
Tir amb arc	4 (4.5)	0 (0.0)	4 (1.9)
Voleibol	12 (13.6)	0 (0.0)	12 (5.9)
Tipus d'esport			
Individual	61 (69.3)	71 (62.2)	132 (65.3)
En equip	27 (30.6)	43 (37.7)	70 (34.6)

Nota: EAD = Esportistes amb discapacitat, ESD = Esportistes sense discapacitat

Instruments i mesures

Característiques psicològiques: Es va utilitzar el qüestionari *Característiques psicològiques del rendiment esportiu* (CPRE) (Gimeno i Pérez-Llantada, 2010). El CPRE presenta dades fàctiques de validesa de constructe amb una variància explicada del 63 % derivada de cinc factors (55 ítems): Control de l'Estrès (CE = 20 ítems), Influència de l'Avaluació del Rendiment (IAR = 12 ítems), Motivació (M = 8 ítems), Habilitat Mental (HM = 9 ítems) i Cohesió d'Equip (CHE = 8 ítems). S'ha demostrat que el coeficient de fiabilitat de tota l'escala és satisfactori. El CPRE té un format de resposta de tipus Likert que avalua el grau de conformitat des de 0 = "totalment en desacord" fins a 5 = "totalment d'acord".

Per a aquest estudi, el CPRE va mostrar una consistència interna total adequada ($\omega = .87$, IC 95 % [.85, .90 %]).

Els factors del CPRE es caracteritzen pels aspectes següents: i) CE és la resposta relacionada amb les exigències de l'entrenament-competició i les situacions potencialment estressants; ii) IAR és la resposta davant de situacions en les quals els esportistes avaluen el seu propi rendiment o pensen que els estan avaluant persones significatives; iii) M és l'interès per millorar cada dia, la relació entre esforç i recompensa, el reconeixement per part d'altres persones; iv) HM és la capacitat d'autoavaluació i autoregulació del nivell d'activació, la visualització, la focalització atencional, el control de les cognicions disfuncionals, l'establiment

de metes i l'avaluació objectiva del rendiment propi; v) CHE és la integració amb el grup esportiu propi, inclosa la relació interpersonal amb altres membres de l'equip, el nivell de satisfacció entrenant al costat d'altres esportistes, l'actitud individualista en relació amb la resta del grup i la importància de l'"esperit d'equip".

Variabls sociodemogràfiques i esportives: A través d'un qüestionari *ad hoc*, explorem els aspectes següents: (i) sexe; (ii) edat; (iii) experiència esportiva (classificada en intervals de 2 anys); (iv) competència, que es va computar en dos grups: "inexpert" (≤ 4 anys d'experiència esportiva) i "expert" (≥ 5 anys d'experiència esportiva); (v) disciplina esportiva; (vi) tipus d'esport, que es va classificar com a esport individual o d'equip, i (vii) tipus de lesió en el cas dels EAD.

Anàlisi de les dades

El tractament de les dades es va fer amb JASP®. Les variables dependents van ser les característiques psicològiques relacionades amb el rendiment (vegeu la secció d'instruments i mesures). Les variables independents d'aquesta anàlisi van ser la competència esportiva i el tipus d'esport (individual vs. d'equip). La competència es va classificar en dos grups segons la mitjana d'anys d'experiència esportiva: inexperts ($M_{\text{anys}} < 4.0$) i experts ($M_{\text{anys}} > 4.0$). L'anàlisi exploratòria de dades no va detectar cap absència de dades. Es van mantenir les dades extremes i els valors atípics. L'anàlisi inferencial es va dur a terme amb les puntuacions directes de les variables dependents. L'anàlisi descriptiva va estimar mesures de freqüència i percentatges de característiques sociodemogràfiques (vegeu les Taules 1 i 2). En cada un dels grups (EAD i ESD), es van verificar les hipòtesis de distribució normal mitjançant la prova de Shapiro-Wilk, i d'homogeneïtat amb la prova de Levene. Les proves d'hipòtesi es van fer en dues etapes. En primer lloc, es van comparar les mitjanes dels dos grups mitjançant

la *t* de Student per a mostres independents i la *d* de Cohen. En segon lloc, es van executar dos models ANOVA factorial 2 x 2, un model per a condició*experiència, i un altre per a condició*tipus d'esport. La mida de l'efecte utilitzada per als models ANOVA va ser Eta al quadrat (h^2). L'anàlisi *post hoc* de les comparacions de mitjanes es va corregir mitjançant la prova de Tukey. Es va registrar la diferència mitjana (M_{dif}) i el seu interval de confiança (IC 95 %). També es van tenir en compte els coeficients Omega (ω) de McDonalds per a la coherència interna de les puntuacions CPRE.

Procediment i consideracions ètiques

Es va contactar amb participants d'ambdues categories (EAD i ESD) a través de lligues esportives, entrenadors i directores d'entitats esportives. La recollida de dades es va dur a terme amb instruments i procediments administrats en grup, i va tenir lloc a diverses ciutats de Colòmbia (Medellín, Armenia, Cali i Manizales). Es van tenir en compte consideracions ètiques durant la fase de tractament de les dades, seguint les directrius de la Declaració de Hèlsinki. Aquestes disposicions es van aplicar per protegir l'autonomia i l'anònimat de tots els participants, garantint alhora la integritat de l'estudi. El present estudi va comptar amb l'aprovació del Comitè de Bioètica del Politècnic Colombià Jaime Isaza Cadavid (codi: 20610801-202201007863 - Acta 11-2022).

Resultats

La comparació de les característiques psicològiques entre EAD i ESD (vegeu la Taula 3) va mostrar diferències en Motivació, $t(185) = 5.24$ $p < .001$, $d = .71$, IC 95 % [0.43, 1.00]), ja que els EAD estaven significativament més motivats. A més, la Cohesió d'Equip va tenir mitjanes significativament més altes per als EAD, $t(185) = 2.71$ $p = .007$, $d = .69$, IC 95 % [0.09, 0.65]).

Taula 3

Comparació de característiques psicològiques entre esportistes amb discapacitat (EAD) i esportistes sense discapacitat (ESD).

Característiques psicològiques	EAD <i>n</i> = 88	ESD <i>n</i> = 114	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
	<i>M</i> (<i>DT</i>)	<i>M</i> (<i>DT</i>)			
Control de l'estrès	55.1 (12.3)	55.4 (12.5)	-0.196	.845	.02
Influència de l'avaluació del rendiment	29.9 (8.2)	29.7 (7.9)	0.210	.834	.03
Motivació	26.7 (3.5)	23.0 (6.3)	5.245 ^a	< .001*	.71
Habilitats mentals	25.2 (3.8)	24.6 (5.2)	0.802	.423	.11
Cohesió d'equip	18.8 (3.0)	17.4 (4.4)	2.713 ^a	.007*	.37

Nota: a = prova de Welch, *t* = prova *t* de Student, *d* = *d* de Cohen (mida de l'efecte). *significació

Anàlisi de les característiques psicològiques segons la competència

La interacció entre Condició*Competència no va mostrar diferències significatives en el control de l'estrès, la influència en l'avaluació del rendiment, la motivació i la capacitat mental (vegeu la Taula 4). En canvi, Cohesió d'Equip sí que va donar diferències respecte a aquesta interacció $F(1,198) = 4.62, p = .033, \eta^2 = 0.022$. També es va demostrar un efecte principal en la competència $F(1,198) = 11.05, p = .001$. L'anàlisi *post hoc* de les comparacions de mitjanes va indicar diferències entre els EAD "experts" ($M_{CHE} = 19.3$) davant dels ESD "experts" ($M_{CHE} = 16.7$) $M_{dif} = 2.60$, IC 95 % [0.57, 64.63], $p = .006$ (vegeu la Figura 1). Aquests resultats van indicar que els EAD experts tenien més Cohesió d'Equip que els ESD experts.

Quant a la variable Motivació, es van observar efectes principals en el grup d'"inexperts" $F(1,198) = 6.94,$

$p = .009$, i en el grup d'"experts" $F(1,198) = 17.4, p = .009$. L'anàlisi *post hoc* va indicar diferències significatives (vegeu la Figura 1): entre EAD "inexperts" ($M_M = 26.3$) davant dels ESD "inexperts" ($M_M = 23.7$), $M_{dif} = 2.81$, IC 95 % [0.05, 5.58], $p = .044$. En concret, els EAD inexperts estaven significativament més motivats que els ESD inexperts.

Així mateix, els EAD inexperts estaven més motivats que els ESD experts. Observem diferències significatives entre els EAD inexperts ($M_M = 26.3$) davant dels ESD experts ($M_M = 22.3$), $M_{dif} = 4.24$, IC 95 % [1.56, 6.92], $p < .001$. Els EAD "experts" ($M_M = 26.8$) van obtenir puntuacions més altes que els ESD "inexperts" ($M_M = 23.7$), $M_{dif} = -3.04$, IC 95 % [-5.87, -0.20], $p = .030$; i finalment, els EAD "experts" ($M_M = 26.8$) també van superar als ESD "experts" ($M_M = 22.3$), $M_{dif} = 4.47$, IC 95 % [1.72, 7.22], $p < .001$.

Taula 4

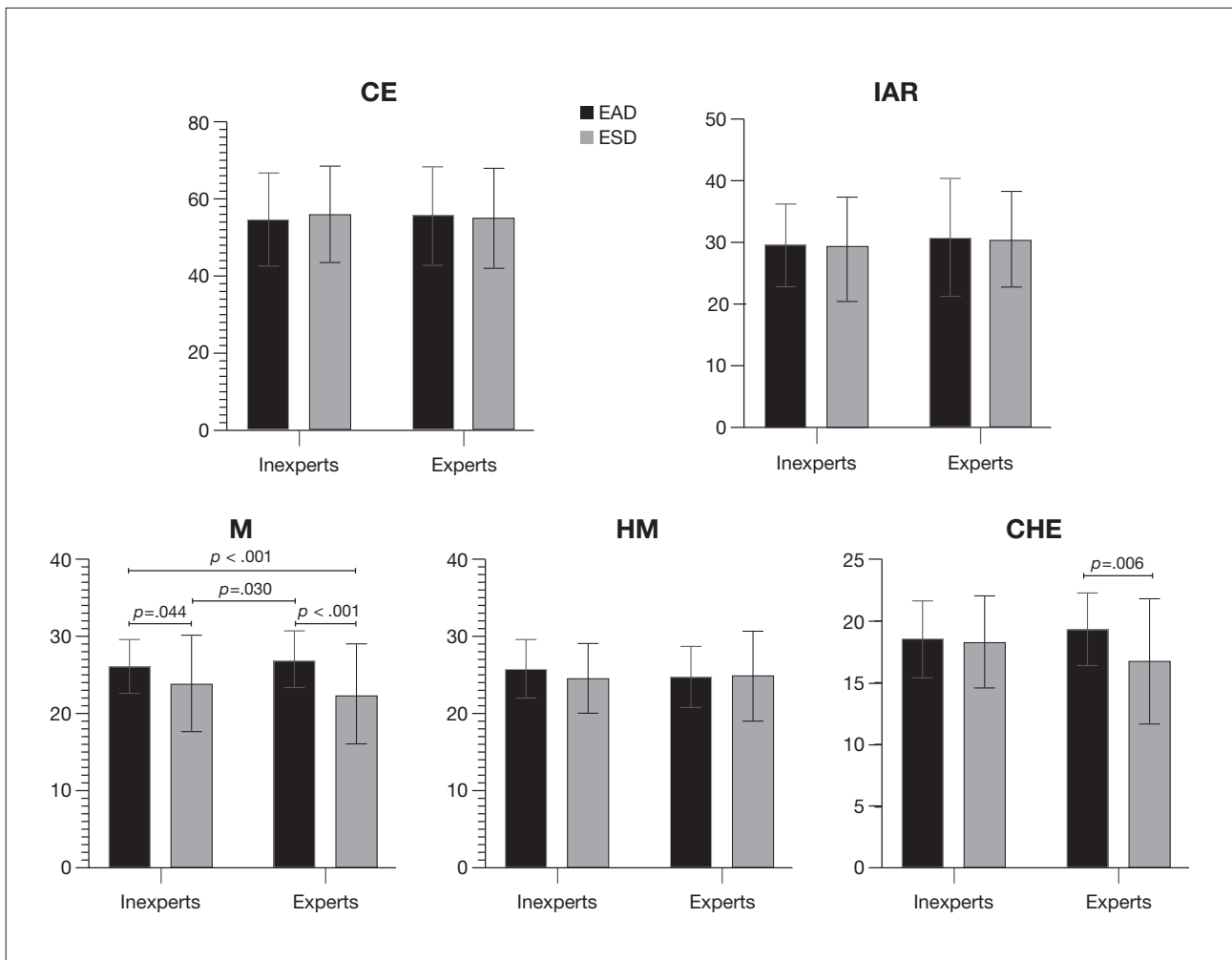
Comparació de característiques psicològiques entre condició (EAD davant ESD) i competència.

Característiques	Condició	Inexperts <i>n</i> = 99	Experts <i>n</i> = 103	Condició*Competència			
		<i>M</i> (<i>DT</i>)	<i>M</i> (<i>DT</i>)	<i>HM</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
Control de l'estrès	EAD	54.7 (12.0)	55.5 (12.8)	31.2	0.19	.656	0.001
	ESD	55.8 (12.3)	55.1 (12.7)				
Influència de l'avaluació del rendiment	EAD	29.2 (6.7)	30.8 (9.5)	0.52	0.01	.925	0.001
	ESD	29.0 (8.2)	30.3 (7.5)				
Motivació	EAD	26.6 (3.5)	26.8 (3.6)	33.9	1.21	.273	0.001
	ESD	23.7 (6.1)	22.3 (6.4)				
Habilitats mentals	EAD	25.6 (3.7)	24.6 (3.8)	19.6	0.89	.344	0.004
	ESD	24.5 (4.5)	24.8 (5.8)				
Cohesió de l'equip	EAD	18.5 (3.1)	19.3 (2.9)	70.5	4.62	.033	0.022
	ESD	18.2 (3.6)	16.7 (5.0)				

Nota: EAD = Esportistes amb discapacitat, ESD = Esportistes sense discapacitat. MC = Mitjana dels quadrats. Inexperts (EAD, *n* = 46; ESD, *n* = 53), Experts (EAD, *n* = 42; ESD *n* = 61). * $p < .01$

Figura 1

Anàlisi post hoc de les característiques psicològiques en funció de la competència (corregida per la prova de Tukey).

Nota: EAD = Esportistes amb discapacitat, ESD = Esportistes sense discapacitat. Característiques psicològiques: CE = Control de l'Estrès, IAR = Influència de l'Avaluació del Rendiment, M = Motivació, HM = Habilitats Mentals, CHE = Cohesió d'Equip.

Anàlisi de les característiques psicològiques per tipus d'esport

La interacció entre Condició*Tipus d'esport (vegeu la Taula 5) va mostrar un efecte sobre la Motivació, $F(1,198) = 6.00$, $p = .015$, $h^2 = 0.025$, així com en la Cohesió d'Equip $F(1,198) = 4.37$, $p = .038$, $\eta^2 = 0.018$. Les variables de Control de l'Estrès, Influència de l'Avaluació del Rendiment i Capacitat Mental no van mostrar efectes principals ni d'interacció.

Quant a la variable Motivació, es va observar un efecte principal per als esports individuals $F(1,198) = 11.05$, $p = .001$. Les anàlisis *post hoc* van indicar diferències significatives en els EAD que practicaven esports individuals ($M_M = 26.2$) davant dels ESD ($M_M = 21.0$) $M_{dif} = 5.17$, IC 95 % [2.93, 7.40], $p < .001$. Es va produir una altra comparació de mitjanes significativa entre els EAD que

practicaven esports d'equip ($M_M = 27.7$) davant dels ESD que practicaven esports individuals ($M_M = 21.0$) $M_{dif} = 6.70$, IC 95 % [9.60, 3.80], $p < .001$ (vegeu la figura 2).

Quant a Cohesió d'Equip, es va trobar un efecte principal per als esports individuals $F(1,198) = 15.8$, $p = .001$. L'anàlisi *post hoc* va mostrar algunes diferències, indicant que els EAD que practiquen esports individuals ($M_{CHE} = 18.1$) van superar els ESD ($M_{CHE} = 15.7$) $M_{dif} = 2.44$, IC 95 % [0.85, 4.04], $p < .001$. De la mateixa manera, també es van trobar diferències en els EAD que practicaven esports individuals ($M_{CHE} = 18.1$) davant dels ESD que practicaven esports d'equip ($M_{CHE} = 20.2$) $M_{dif} = -2.07$, IC 95 % [-3.89, -0.25], $p = .018$. També hi va haver diferències en els EAD que practicaven esports d'equip ($M_{CHE} = 20.4$) en relació amb els ESD que practicaven esports individuals ($M_{CHE} = 15.7$) $M_{dif} = 4.74$, IC 95 % [6.81, 2.68], $p < .001$ (vegeu la figura 2).

Taula 5

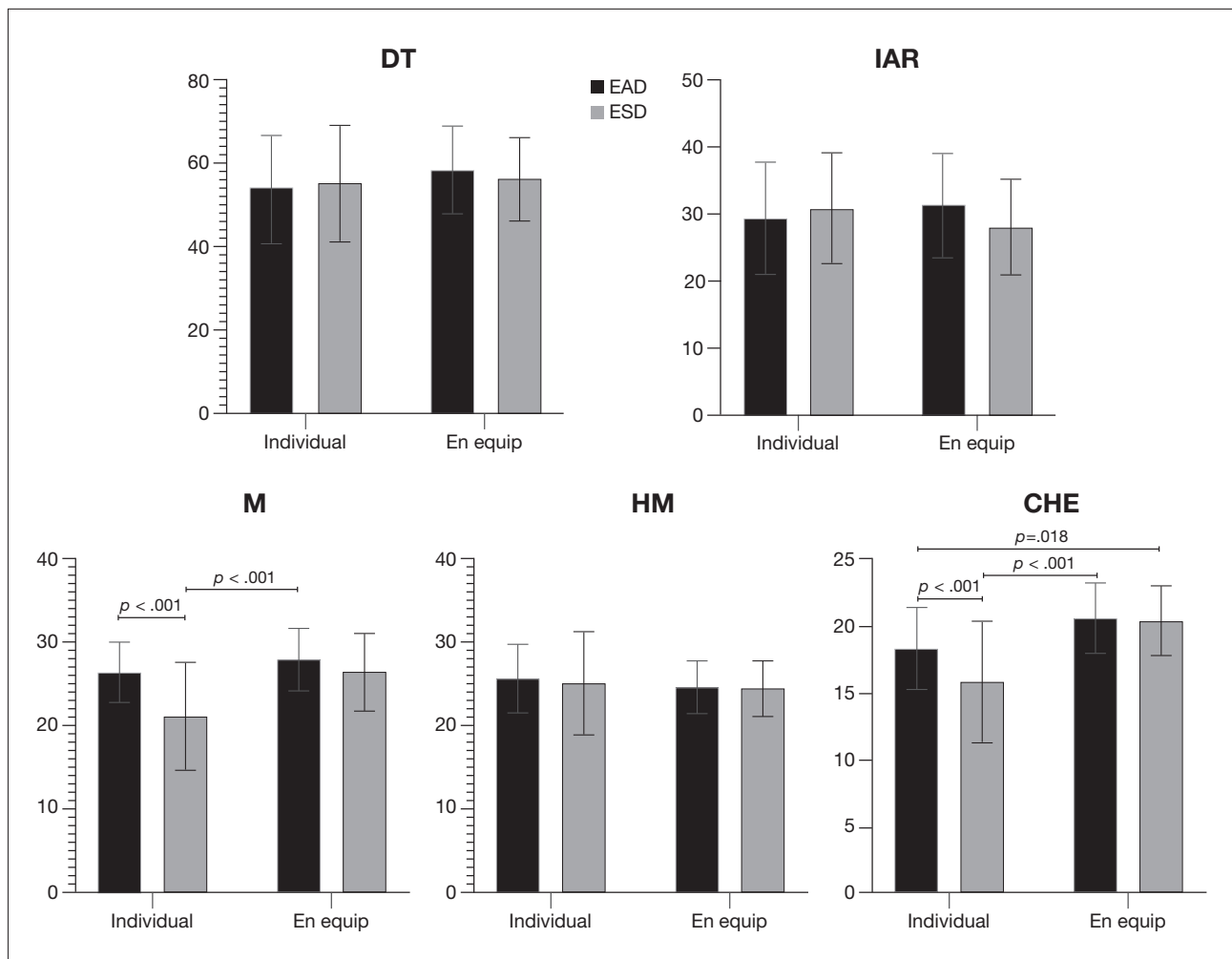
Comparació de característiques psicològiques entre condició (EAD vs. ESD) i tipus d'esport.

Característiques psicològiques	Condició	Individual n = 132	En equip n = 70	Condició*Tipus d'esport			
		M(DT)	M(DT)	HM	F	p	η^2
Control de l'estrès	EAD	53.8 (12.9)	58.1 (10.4)	141.8	0.91	.340	0.005
	ESD	55.1 (13.7)	55.9 (10.2)				
Influència de l'avaluació del rendiment	EAD	29.3 (8.3)	31.2 (7.8)	242.4	3.78	.053	0.019
	ESD	30.7 (8.2)	28.0 (7.1)				
Motivació	EAD	26.2 (3.5)	27.7 (3.5)	147.0	6.00	.015*	0.025
	ESD	21.0 (6.4)	26.2 (4.6)				
Habilitats mentals	EAD	25.5 (4.0)	24.4 (3.1)	1.84	1.84	.772	0.000
	ESD	24.9 (6.1)	24.2 (3.3)				
Cohesió de l'equip	EAD	18.1 (3.0)	20.4 (2.6)	54.4	4.37	.038	0.018
	ESD	15.7 (4.5)	20.2 (2.5)				

Nota: EAD = Esportistes amb discapacitat, ESD = Esportistes sense discapacitat. Esports individuals (EAD, n = 61; ESD, n = 71), Esports d'equip (EAD, n = 27; ESD n = 43). *significació

Figura 2

Anàlisi post hoc de les característiques psicològiques segons el tipus d'esport.

Nota: EAD = Esportistes amb discapacitat, ESD = Esportistes sense discapacitat. Característiques psicològiques: CE = Control de l'Estrès, IAR = Influència de l'Avaluació del Rendiment, M = Motivació, HM = Habilitats Mentals, CHE = Cohesió d'Equip.

Discussió

L'objectiu d'aquest estudi era doble: en primer lloc, comparar les característiques psicològiques (control de l'estrès, influència en el rendiment, motivació, capacitat mental i cohesió d'equip) entre EAD i ESD; i en segon lloc, analitzar les possibles diferències en relació amb la competència (inexperts davant d'experts) i el tipus d'esport (individual davant d'esports en equip).

Les nostres conclusions van indicar que els EAD van mostrar puntuacions més altes de motivació i millor cohesió d'equip en comparació amb els ESD. Es pot destacar que aquest patró es va mantenir fins i tot quan es van tenir en compte la competència i el tipus d'esport. Tot i així, es va observar una diferència en la cohesió dels equips en funció del tipus d'esport, amb puntuacions mitjanes més baixes en els EAD que en els ESD en els esports d'equip.

Hi ha pocs estudis que hagin comparat directament les característiques psicològiques entre EAD i ESD (Hernández et al., 2021), per la qual cosa aquesta línia de recerca encara és a les beceroles i només ha donat resultats incoherents fins al moment (Gómez-Marcos i Sánchez-Sánchez, 2019; Szájer et al., 2019).

S'han observat diferències entre nedadors amb discapacitat i sense en ansietat somàtica, autoconfiança i motivació d'èxit (Szájer et al., 2019). Tanmateix, altres estudis no han mostrat diferències significatives en les característiques psicològiques, com en el cas dels triatletes (Gómez-Marcos i Sánchez-Sánchez, 2019). Atesa la gran varietat de mesures, tipus d'esport i altres variables moduladores, no es poden extreure conclusions definitives sobre aquestes incoherències en els resultats.

Els nostres resultats reforcen parcialment la perspectiva que hi ha diferències en les característiques psicològiques entre EAD i ESD. La participació en activitats esportives és una experiència gratificant per a les persones amb discapacitat (Aitchison et al., 2022). L'esport serveix tant de mitjà com de fi per als EAD, ja que els permet superar les limitacions estereotipades i imaginàries associades a la discapacitat (Rees et al., 2019; Swartz et al., 2016). En conseqüència, la competició esportiva proporciona una plataforma per reforçar les narratives positives al voltant de la discapacitat i la transformació personal (Bantjes et al., 2019; Lins et al., 2019). La implicació en l'esport afecta positivament factors personals com ara la salut, les habilitats individuals i la participació social, així com factors ambientals, com ara el suport percebut de l'entorn (Côté-Leclerc et al., 2017). A més, l'esport permet als individus superar la discapacitat i millorar el compromís personal cap a l'assoliment d'objectius (Garcí i Mandich, 2011).

Els EAD mostren una motivació esportiva significativament superior a la dels ESD. Aquesta tendència motivacional persisteix fins i tot quan es considera el nivell de competència (principiants davant d'experts) i el tipus d'esport (individual

davant d'esports en equip). Nombrosos estudis han identificat diverses raons que impulsen les persones a iniciar i mantenir la pràctica esportiva, inclosos els perfils motivacionals. Com a element únic dins del perfil psicològic de cada esportista, la motivació genera respostes positives en la participació esportiva (Tracey et al., 2021). Per exemple, s'ha observat que els jugadors de tennis que utilitzen cadira de rodes promouen el benestar en la seva comunitat i desafien les percepcions socials negatives de la discapacitat (Falcão et al., 2015; Richardson et al., 2015). Els factors personals i socials relacionats amb l'esport influeixen en la determinació de la motivació per a les persones amb discapacitat que participen en esports en cadira de rodes i golbol (Palència i Gallón, 2022). La satisfacció de les necessitats psicològiques bàsiques i la motivació prediuen nivells més alts de satisfacció vital, la qual cosa reflecteix una afecció positiva a l'esport (Martins et al., 2022). En general, la literatura suggereix que els EAD presenten nivells més alts de motivació en comparació amb els ESD.

Les nostres dades també van revelar que la cohesió d'equip era significativament més gran en EAD que en ESD. Aquesta troballa s'alinea amb la tendència consistent observada en estudis previs (Hernández et al., 2021), que indica que els EAD, a través del seu compromís amb l'esport, descriuen un suport més gran entre companys, més dedicació a l'equip i un sentit de camaraderia que es manifesta com una família esportiva cohesionada (Stieler et al., 2022) i que afavoreix el benestar psicossocial (Richardson et al., 2015). La pràctica esportiva fomenta l'esperit d'equip atès que conrea llaços forts i l'acceptació incondicional a favor d'objectius comuns (Garcí i Mandich, 2011). A més, s'ha demostrat que els EAD s'integren més eficaçment en els seus equips esportius i desenvolupen relacions interpersonals més fortes amb els seus companys (Aitchison et al., 2022; Bantjes et al., 2019; Burns et al., 2019). Cal destacar el paper crucial dels entrenadors en el foment de la cohesió d'equip. L'experiència i la formació acadèmica de l'entrenador són decisives en la seva interacció amb els esportistes (Ayala-Zuluaga et al., 2015). Per tant, és essencial que els entrenadors tinguin coneixements adequats sobre les barreres existents i els mecanismes per afrontar-les, ja que això els permet millorar el rendiment dels esportistes. Conseqüentment, els psicòlegs de l'esport poden exercir una funció crucial a l'hora de brindar suport als entrenadors i als esportistes. L'establiment d'objectius i la comunicació constant entre l'entrenador i els EAD subratlla la importància de l'entrenador paralímpic en el procés d'entrenament dels esportistes (Falcão et al., 2015).

Les diferències observades en els nostres resultats suggereixen que els EAD poden tenir experiències esportives diferents de les dels ESD (Smith et al., 2016). És plausible considerar que les exigències competitives, incloses les psicològiques, a què se sotmeten els EAD poden ser més exigents que les de les competicions estàndards en què participen els ESD. Tot i així, és important reconèixer

que l'entorn social presenta barreres que van més enllà del rendiment esportiu i que necessiten estratègies d'afrontament addicionals per als EAD (Blumenstein i Orbach, 2015). Quant a les altres característiques psicològiques examinades en el nostre estudi (control de l'estrès, influència en el rendiment i habilitat mental), no es van trobar diferències significatives entre els dos grups d'esportistes, la qual cosa indica homogeneïtat en aquestes variables.

No obstant això, s'imposa interpretar aquests resultats amb prudència. Cal tenir en compte diverses limitacions per a futurs estudis. Pel que fa a la metodologia, la selecció intencionada de la nostra mostra impedeix generalitzacions, i la representació exhaustiva de totes les disciplines esportives no va ser un criteri primordial durant la tria dels participants. És necessari dur a terme futurs estudis que emprin dissenys experimentals per extreure conclusions més sòlides. Així mateix, atès el caràcter observacional del nostre estudi, no es poden fer inferències causals. En l'àmbit teòric, els projectes futurs haurien d'explorar els paradigmes precompetitius i altres variables psicològiques, com ara l'ansietat. A més, la comparació entre EAD i ESD tenint en compte altres variables i capacitats psicològiques generarà coneixements amb implicacions pràctiques. La mida de la mostra d'EAD és bastant petita; els projectes futurs haurien de mirar d'incloure mides de mostra més grans i més representatives, refinant els criteris d'inclusió per al grup d'EAD (per exemple, grau i puntuació de la discapacitat). Finalment, és imperatiu considerar altres processos, com ara la identificació i selecció de persones que practiquen esports adaptats, així com la implicació de diferents parts interessades, inclosos els àrbitres (Aguirre-Loaiza et al., 2020).

Després de considerar aquestes limitacions, aquest estudi té implicacions significatives. En primer lloc, contribueix al corpus de coneixements de psicologia en l'àmbit de l'esport adaptat. El nombre d'estudis que comparen les característiques psicològiques entre EAD i ESD és limitat, amb només unes quantes exploracions disponibles (Gómez-Marcos i Sánchez-Sánchez, 2019; Szájer et al., 2019). A més, aquest estudi és el primer en examinar no només la comparació entre EAD i ESD, sinó també el paper de l'experiència esportiva i el tipus d'esport com a possibles variables que contribueixen a les diferències observades. En segon lloc, l'aplicació dels coneixements psicològics a la psicologia de l'esport i als esports adaptats permet prendre decisions basades en dades fàctiques (Hanrahan, 2015). Per exemple, intervencions o programes psicològics segons la disciplina i el tipus d'esport, així com intervencions dirigides específicament a les etapes de formació i competència.

És important destacar que el nostre estudi contribueix a la implementació de la pràctica professional en psicologia de l'esport ja que aborda el paper i les necessitats úniques dels EAD (Martin, 2017). Aquestes troballes aprofundeixen la nostra comprensió dels reptes i estereotips als quals

s'enfronten els EAD en comparació amb els ESD. A més, tenen el potencial de millorar el compromís esportiu i la participació dins de la comunitat d'EAD. La psicologia de l'esport pot exercir un paper vital a l'hora de facilitar la participació de les persones amb discapacitat intel·lectual i dissipar les percepcions de la comunitat que equiparen la discapacitat amb la capacitat reduïda. En conseqüència, la conscienciació a través d'aquestes troballes pot fomentar la confiança, la independència i la sensació d'acceptació entre els EAD (Ballas et al., 2020).

Com a conclusió, les nostres dades suggereixen la presència de diferències entre EAD i ESD. En concret, els nostres resultats indiquen que els EAD mostren més nivells de motivació i una millor cohesió d'equip en comparació amb els ESD. Aquestes diferències persisteixen independentment de l'experiència esportiva i del tipus d'esport.

Agraïments

Ens agradaria donar les gràcies a tots els i les esportistes participants pel seu temps i amabilitat.

Referències

- Aguirre-Loaiza, H., Holguín, J., Arenas, J., Núñez, C., Barbosa-Granados, S., & García-Mas, A. (2020). Psychological characteristics of sports performance: Analysis of professional and semiprofessional football referees. *Journal of Physical Education and Sport*, 20(4), 1861–1868. <https://doi.org/10.7752/jpes.2020.04252>
- Aitchison, B., Rushton, A., Martin, P., Barr, M., Soundy, A., & Heneghan, N. (2022). The experiences and perceived health benefits of individuals with a disability participating in sport: A systematic review and narrative synthesis. *Disability and Health Journal*, 15(1), 101164. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2021.101164>
- Arias, I., Cardoso, T., Aguirre-Loaiza, H., & Arenas, J. (2016). Características psicológicas de rendimiento deportivo en deportes de conjunto: diferencias entre modalidad y género. *Revista Psicogente*, 19(35), 25–36. <https://doi.org/10.17081/psico.19.35.1206>
- Ayala-Zuluaga, C., Aguirre-Loaiza, H., & Ramos-Bermúdez, S. (2015). Formación académica y experiencia deportiva de los entrenadores suramericanos. *Revista Brasileira de Ciencias Do Esporte*, 37(4), 367–375. <https://doi.org/10.1016/j.rbce.2015.09.001>
- Ballas, J., Buultjens, M., Murphy, G., & Jackson, M. (2020). Elite-level athletes with physical impairments: Barriers and facilitators to sport participation. *Disability & Society*, 37(6), 1018–1037. <https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1862642>
- Bantjes, J., Swartz, L., & Botha, J. (2019). Troubling stereotypes: South African elite disability athletes and the paradox of (self-) representation. *Journal of Community Psychology*, 47(4), 819–832. <https://doi.org/10.1002/JCOP.22155>
- Blumenstein, B., & Orbach, I. (2015). Psychological preparation for paralympic athletes: A preliminary study. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 32(3), 241–255. <https://doi.org/10.1123/APAQ.2014-0235>
- Burns, L., Weissensteiner, J., & Cohen, M. (2019). Lifestyles and mindsets of Olympic, Paralympic and world champions: is an integrated approach the key to elite performance? *British Journal of Sports Medicine*, 53(13), 818–824. <https://doi.org/10.1136/BJSPORTS-2018-099217>
- Côté-Leclerc, F., Boileau, G., Bolduc, P., Gélinas-Lafrenière, A., Santerre, C., Desrosiers, J., & Levasseur, M. (2017). How does playing adapted sports affect quality of life of people with mobility limitations? Results from a mixed-method sequential explanatory study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 15(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/S12955-017-0597-9>

- Falcão, W., Bloom, G., & Loughhead, T. (2015). Coaches' Perceptions of Team Cohesion in Paralympic Sports. *Adapted Physical Activity Quarterly: APAQ*, 32(3), 206–222. <https://doi.org/10.1123/APAQ.2014-0122>
- Garci, H., & Mandich, A. (2011). Going for Gold: Understanding Occupational Engagement in Elite-Level Wheelchair Basketball Athletes. *Journal of Occupational Science*, 12(3), 170–175. <https://doi.org/10.1080/14427591.2005.9686560>
- Gimeno, F., & Pérez-Llantada, M. (2010). Características psicométricas del cuestionario CPRD. In F. Gimeno & J. Buceta (Eds.), *Evaluación psicológica en el deporte: el cuestionario de Características Psicológicas Relacionadas con el Rendimiento Deportivo (CPRD)* (pp. 81–123). Dykinson.
- Gomez-Marcos, G., & Sanchez-Sanchez, M. (2019). Descripción y diferencias en las variables psicológicas relacionadas con el rendimiento deportivo de triatletas y para-triatletas. *Retos*, 36, 22–25.
- Groff, D., Lundberg, N., & Zabriskie, R. (2009). Influence of adapted sport on quality of life: perceptions of athletes with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, 31(4), 318–326. <https://doi.org/10.1080/09638280801976233>
- Hanrahan, S. (2015). Psychological Skills Training for Athletes With Disabilities. *Australian Psychologist*, 50(2), 102–105. <https://doi.org/10.1111/AP.12083>
- Henschen, K. P., Horvat, M., & Roswal, G. (1992). Psychological profiles of the United States wheelchair basketball team. *International Journal of Sport Psychology*, 23(2), 128–137.
- Hernández, R., Quiñonez, J., Arenas, J., Urrea, A., Barbosa-Granados, S., & Aguirre-Loaiza, H. (2021). Características Psicológicas en Deportistas con Discapacidad Física. *Retos*, 40(1), 351–358. <https://doi.org/10.47197/retos.v1i40.83079>
- Jaarsma, E., Dijkstra, P., Geertzen, J., & Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: a systematic review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 24(6), 871–881. <https://doi.org/10.1111/SMS.12218>
- Kittson, K., Gainforth, H., Edwards, J., Bolkowy, R., & Latimer-Cheung, A. (2013). The effect of video observation on warmth and competence ratings of individuals with a disability. *Psychology of Sport and Exercise*, 14(6), 847–851. <https://doi.org/10.1016/J.PSYCHSPORT.2013.07.003>
- Lins, S., Melo, C., Alves, S., & Silva, R. (2019). “Our Voices, Our Meaning”: The Social Representations of Sports for Brazilian Athletes With Disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly: APAQ*, 36(1), 42–60. <https://doi.org/10.1123/apaq.2017-0206>
- Marín-Suelves, D., & Ramon-Llin, J. (2021). Educación física e inclusión: un estudio bibliométrico. *Apunts Educación Física y Deportes*, 143. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2021/1\).143.03](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2021/1).143.03)
- Martin, J. (2017). Handbook of disability sport and exercise psychology. In Oxford University Press (Ed.), *Handbook of Disability Sport and Exercise Psychology*. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190638054.001.0001>
- Martin, J., Guerrero, M., & Snapp, E. (2020). Disability and Sport Psychology. In *Handbook of Sport Psychology* (pp. 1152–1168). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781119568124.ch56>
- Martins, A., Folgado, J., Matos, J. J., Batista, M., & Duarte, J. (2022). Gender Differences in Self-Determined Motivation and Subjective Well-Being of Adapted Sport Athletes Members of the Special with Intellectual and Developmental Difficulties Members. *Retos*, 44, 328–334. <https://doi.org/10.47197/RETOS.V44I0.88827>
- McVeigh, S., Hitzig, S., & Craven, C. (2009). Influence of sport participation on community integration and quality of life: a comparison between sport participants and non-sport participants with spinal cord injury. *The Journal of Spinal Cord Medicine*, 32(2), 115–124. <https://doi.org/10.1080/10790268.2009.11760762>
- Mitić, P., Nedeljković, J., Bojanić, Ž., Franceško, M., Milovanović, I., Bianco, A., & Drid, P. (2021). Differences in the Psychological Profiles of Elite and Non-elite Athletes. *Frontiers in Psychology*, 12, 635651. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.635651>
- Palencia, M., & Gallón, O. (2022). Facilitadores en el deporte paralímpico: motivos de práctica deportiva en jugadores con discapacidad física y visual. *Retos*, 44, 27–33. <https://doi.org/10.47197/RETOS.V44I0.90277>
- Paulo-Pereira-Rosa, J., Silva, A., Ferreira-Rodrigues, D., Stieler, E., & Tulio-De-Mello, M. (2020). The potential influence of cortisol and testosterone on psychobiological aspects in paralympic athletes. *Apunts Educación Física y Deportes*, 142. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2020/4\).142.09](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2020/4).142.09)
- Rees, L., Robinson, P., & Shields, N. (2019). Media portrayal of elite athletes with disability—a systematic review. In *Disability and Rehabilitation* (Vol. 41, Issue 4, pp. 374–381). Taylor and Francis Ltd. <https://doi.org/10.1080/09638288.2017.1397775>
- Richardson, E., Papatomas, A., Smith, B., & Goosey-Tolfrey, V. (2015). The psychosocial impact of wheelchair tennis on participants from developing countries. *Disability and Rehabilitation*, 37(2), 193–200. <https://doi.org/10.3109/09638288.2015.1073372>
- Sherrill, C. (1990). Psychosocial Status of Disabled Athletes. *Advances in Psychology*, 74(C). [https://doi.org/10.1016/S0166-4115\(08\)61187-5](https://doi.org/10.1016/S0166-4115(08)61187-5)
- Sherrill, C., & Rainbolt, W. (1988). Self-actualization profiles of male able-bodied and elite cerebral palsied athletes. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 5(2). <https://doi.org/10.1123/apaq.5.2.108>
- Smith, B., Perrier, M., & Perrier, M. (2016). Disability sport: a partial overview and some thoughts about the future. In R. Schinke, K. McGannon, & B. Smith (Eds.), *Routledge International Handbook of Sport Psychology* (pp. 236–333). Routledge.
- Smith, B., & Sparkes, A. (2012). Disability, Sport and Physical Activity. *Routledge Handbook of Disability Studies*. <https://doi.org/10.4324/9780203144114.CH25>
- Stieler, E., da Costa, V., Silva Cruz, A., Bastos Lôbo, I., Noce, F., Maculano, A., de Mello, M., & Silva, A. (2022). Training load, stress, recovery, mood, and motivation of athletes with spinal cord injury in wheelchair rugby during a competitive preseason. *Motriz: Revista de Educação Física*, 28. <https://doi.org/10.1590/S1980-657420220006821>
- Swartz, L., Bantjes, J., Knight, B., Wilmot, G., & Derman, W. (2016). “They don’t understand that we also exist”: South African participants in competitive disability sport and the politics of identity. *Disability and Rehabilitation*, 40(1), 35–41. <https://doi.org/10.1080/09638288.2016.1242171>
- Szájer, P., Tóth, L., Szemes, Á., Nagy, N., Zala, B., Köteles, F., & Szabo, A. (2019). A comparative analysis of national olympic swimming team members’ and para-swimming team members’ psychological profiles. *Cognition, Brain, Behavior. An Interdisciplinary Journal*, 23(4), 299–311. <https://doi.org/10.24193/cbb.2019.23.17>
- Tasiemski, T., & Brewer, Britton. (2011). Athletic identity, sport participation, and psychological adjustment in people with spinal cord injury. *Adapted Physical Activity Quarterly: APAQ*, 28(3), 233–250. <https://doi.org/10.1123/APAQ.28.3.233>
- Thomas, C. (2004). Rescuing a social relational understanding of disability. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 6(1), 22–36. <https://doi.org/10.1080/15017410409512637>
- Tracey, D., Maïano, C., Gagnon, C., Craven, R., McCune, V., & Morin, A. (2021). The Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire adapted for youth with intellectual disabilities (TEOSQ-ID). *Psychology of Sport and Exercise*, 56, 102006. <https://doi.org/10.1016/J.PSYCHSPORT.2021.102006>
- Zhang, L., Zhu, X., Haeghele, J. A., Wang, D., & Wu, X. (2021). Effects of a one-year physical activity intervention on fundamental movement skills of boys with severe intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 114, 103980. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2021.103980>

Conflicte d'interessos: les autories no han comunicat cap conflicte d'interessos.

© Copyright Generalitat de Catalunya (INEFC). Aquest article està disponible a l'URL <https://www.revista-apunts.com/ca/>. Aquest treball està publicat sota una llicència Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License. Les imatges o qualsevol altre material de tercers d'aquest article estan inclosos a la llicència Creative Commons de l'article, tret que s'indiqui el contrari a la línia de crèdit; si el material no s'inclou sota la llicència Creative Commons, els usuaris hauran d'obtenir el permís del titular de la llicència per reproduir el material. Per veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>